

Téma 4:

Sociální zabezpečení

4.1 Pojistné na sociální zabezpečení

4.2 Nemocenské pojištění

4.3 Důchodové pojištění

4.1.1 Pojistné na sociální zabezpečení - legislativa

- *Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti*
-

4.1.2 Charakteristika pojistného na sociální zabezpečení

- Součást příjmů státního rozpočtu, která zahrnuje :
 - a) pojistné na **důchodové pojištění (28 %)**,
 - b) pojistné na **nemocenské poj. (2,3 %)**,
 - c) příspěvek na **státní politiku zaměstnanosti (1,2 %)** vyměřovacího základu.
-

4.1.3 Poplatníci pojistného na sociální zabezpečení (5 skupin)

- **zaměstnavatelé** = dříve členění na organizace a malé organizace (do 25 zaměstnanců), od roku 2009 se toto členění nepoužívá,
 - **fyzické osoby** pokud:
 - a) vykonávají zaměstnání na území ČR nebo v cizině pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR,
 - b) zaměstnání trvalo nebo mělo trvat alespoň 15 kalendářních dnů,
 - c) sjednaná částka započitatelného příjmu za kalendářní měsíc činí alespoň 2000 Kč.
-

4.1.3 Poplatníci pojistného na sociální zabezpečení (5 skupin)

- **OSVČ** – povinně důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (28 + 1,2 %), **nemocenské dobrovolně** (1,4 %),
 - Osoby **dobrovolně účastné důchodového pojištění** (28 %),
 - **Zahraniční zaměstnanci** – pracují pouze pro zahraničního zaměstnavatele (mimo EU) – mohou se **dobrovolně** přihlásit k účasti na **nemocenském** pojištění, (1,4 %),
-

4.1.4 Vyměřovací základ

(pro odvod pojistného na sz)

- **Vyměřovací základ** = úhrn započitatelných příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů FO a nejsou od daně osvobozeny, které zaměstnavatel zaměstnanci zúčtoval.
Jedná se o plnění v peněžní i nepeněžní formě, nebo určitou formu výhody.
-

4.1.4 Vyměřovací základ

(pro odvod pojistného na sz)

- Do vyměřovacího základu se **nezahrnují**:
 - náhrady škody podle zákoníku práce,
 - odstupné, odchodné a odbytné,
 - věrnostní přídavky horníků,
 - odměny za vynálezy (nesouvisející přímo s výkonem zaměstnání)
 - jednorázová sociální výpomoc (živelní pohroma, požár, ekologická havárie apod.),
 - plnění důchodcům po 1 roku od skončení zaměstnání,
 - pojistné zaplacené zaměstnavatelem za zaměstnance.
-

4.1.4 Vyměřovací základ

□ Maximální vyměřovací základ =
48 x průměrná mzda k 1. 1.

(r. 2009 48 x 23 555 Kč),

po dosažení stanovené hranice max. vyměřovacího základu se pojistné nesráží a neodvádí.

Při přeplatku může zaměstnanec požádat o vrácení, zaměstnavatelům se pojistné nevrací.

4.1.5 Sazby pojistného

- Zaměstnanec 6,5 % vyměřovacího základu,
 - Zaměstnavatel 25 %
(z toho 21,5 % na důchodové ,
2,3 % nemocenské a
1,2 % na státní politiku
zaměstnanosti).
-

4.1.6 Odvod a splatnost pojistného

- ❑ Pojistné je splatné od 1. do 20. následujícího kalendářního měsíce,
 - ❑ zaměstnavatel odvádí pojistné i za zaměstnance a
 - ❑ podává **Přehled** o výši pojistného a vyplacených dávkách,
 - ❑ Odčítá si 1/2 zúčtovaných náhrad za dobu dočasné pracovní neschopnosti.
-

4.2 Nemocenské pojištění - legislativa

□ **Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**

upravuje okruh osob účastných nemocenského pojištění, jejich nároky, podmínky pro stanovení dávek, posuzování zdravotního stavu i organizační uspořádání nemocenského pojištění

4.2.1 Pojištěnci

□ Okruh pojištěných osob:

a) zaměstnanci

(v pracovním a služebním poměru, pracující na základě dohody o pracovní činnosti, soudci, poslanci, ale i pěstouni , dobrovolníci pečovatelské služby, odsouzení ve výkonu trestu zařazení do práce...)

b) OSVČ.

4.2.2 Osoby, které nejsou účastny nemocenského pojištění

Zaměstnanci činní na základě **dohody o provedení práce**, členové představenstva a dozorčí rady a. s., funkcionáři občanských sdružení, neuvolnění členové zastupitelstev...

Od 1. 1. 2009 nejsou nemocensky pojištěni ani společníci a jednatelé s.r.o., komanditisté k. s., členové družstva, **studenti a žáci.**

4.2.3 Dávky nemocenského pojištění

- nemocenské,
 - ošetřovné (= podpora při ošetřování člena rodiny),
 - peněžitá pomoc v mateřství (mateřská),
 - vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.
-

4.2.4 Nemocenské

- pro vznik pojistného poměru je rozhodující **den skutečného nástupu do práce,**
 - nemocenské dávky se poskytují zaměstnanci, který je lékařem uznán **dočasně neschopným** k výkonu dosavadního zaměstnání pro *nemoc,* nebo z důvodu *karantény, lékař může uznat zaměstnance PN zpětně až 3 kalendářní dny.*
-

4.2.6 Prvních 14 dnů pracovní neschopnosti...

- za tyto dny náleží **náhrada mzdy od zaměstnavatele** ve výši **60 % průměrného redukováného výdělku**,
 - jen za pracovní dny a svátky,
 - při PN až od 4. pracovního dne trvání, první **3 dny tzv. karenční doba**),
 - při karanténě 1. až 3. den 25 % průměrného redukováného výdělku.
-

4.2.7 Redukční hranice pro náhradu mzdy

□ Jsou určovány pro každý kalendářní rok oznámením ministerstva práce a sociálních věcí,

□ Pro rok 2009 jsou to denní částky

1. 786 Kč – započte se 90 %,

2. 1178 Kč (= 1,5 násobek) – započte se 60 %,

3. 2356 Kč (= 3 násobek) – započte se 30 %,

k vyššímu výdělku se nepřihlíží.

Pro výpočet náhrad se tyto denní hranice přepočtou na hodinové (koef. 0,175), max. redukovaný hodinový výdělek je nyní 226,81 Kč.

4.2.8 Maximální výše náhrady mzdy při dočasné pracovní neschopnosti...

□ ... je v roce 2009 60 %
z průměrného redukováného
hodinového výdělku
 $= 226,81 \times 0,6 = 136,09 \text{ Kč/hod.}$,

(max. denní náhrada 1088,92Kč
při 8 hodinové pracovní době)

4.2.9 Nemocenské

- nemocenské dávky se poskytují **za kalendářní dny od 15. dne** trvání dočasné pracovní neschopnosti,
- redukční hranice jsou shodné jako u výpočtu průměrného redukovaného výdělku, maximální denní výše denního vyměřovacího základu je tak 1296 Kč a dávek v roce 2009:

15. až 30. den PN	60 % z 1296	778 Kč
31. až 60. den PN	66 % z 1296 Kč	856 Kč
Od 61. dne	72 % z 1296 Kč	934 Kč

4.2.10 Vyloučení a snížení dávek

□ Vyloučení nároku na nemocenské –

Pojištěnec, který si úmyslně přivodil PN, kterému vznikl v době pobírání dávek nárok na starobní důchod, v době útěku z místa výkonu odnětí trestu,

□ Snížení nároku na 50 % –

účast ve rvačce, následek opilosti, psychotropních látek, úmyslný trestný čin nebo úmyslně zaviněný přestupek.

4.2.11 Speciální termíny v oblasti nemocenských dávek

Ochranná lhůta = doba, ve které má zaměstnanec nárok na výplatu nemocenského, pokud onemocní po skončení pracovního vztahu (nyní 7 kalendářních dnů pro nemocenskou a karanténu, 180 dnů pro peněžitou pomoc v mateřství). Není nárok na náhradu od zaměstnavatele.

Rozhodné období – 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla sociální událost

Podpůrčí doba = , po tuto dobu může pojištěnec *pobírat nemocenskou dávku*-380 kalendářních dnů, výjimky 70 kal. dnů

Souběh pojištění z více zaměstnání – náhrada od všech zaměstnavatelů, 1 nemocenská dávka vypočítaná ze všech pojištění.

4.2.12 Ošetřovné

Ošetřovné náleží zaměstnanci při:

- a) Ošetřování dítěte mladšího 10 let, které onemocnělo nebo se zranilo,
- b) Péči o zdravé dítě mladší 10 let z důvodu uzavření výchovného zařízení, karantény nebo nemoci jiné pečující osoby,
- c) Ošetřování jiného nemocného člena rodiny,
- d) Ošetřování dítěte, které je po rozvodu svěřeno do střídavé péče obou rodičů.

Vyplácí Okresní správa sociálního zabezpečení od 1. dne trvání nároku za kalendářní dny.

Vyplácí se max. **9 (16) kalendářních dnů**.

Výpočet nároku vychází také z redukováného denního vyměřovacího základu a je ve výši 60 % (max. 778 Kč).

Formulář Rozhodnutí o vzniku potřeby ošetřování, je možná změny oprávněné osoby v době trvání nároku.

4.2.13 Peněžité pomoc v mateřství

- Náleží zaměstnankyni, která byla v posledních dvou letech před porodem nejméně 270 dnů účastna nem. pojištění.
- Vyplácí Okresní správa sociálního zabezpečení od 1. dne trvání nároku za kalendářní dny – 28 týdnů (2 a více dětí 37 týdnů).

Výpočet nároku vychází z odlišně redukováného denního vyměřovacího základu (1375 Kč) a je ve výši 70 % (max. 936 Kč).

PPM může být poskytována i zaměstnanci (max. 31 týdnů) a při převzetí dítěte do trvalé péče.

4.2.13 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

- Může být poskytován ženě těhotné a až do 9 měsíců po porodu, která musí být převedena na jiný druh práce, kde bez vlastního zavinění dosahuje nižšího výdělku,
 - výpočet ze základu jako u peněžitě pomoci v mateřství, do výše rozdílu oproti předcházejícímu výdělku.
-

4.3 Důchodové pojištění

- *Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění*
 - *Zákon č. 582/1991., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení*
-

4.3.1 Úkoly zaměstnavatelů v oblasti důchodového pojištění

- ❑ Základní povinnost je vést záznamy o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávky důchodového pojištění, jejich výši a a výplatu,
 - ❑ Archivace mzdových listů 30 kalendářních roků...,
 - ❑ Ohlašování vstupu do zaměstnání poživatelů starobních důchodů – předčasných nebo i doba neurčitá a více než 1 rok u klasických důchodů,
 - ❑ Evidenční listy důchodového pojištění – od 2004 elektronicky.
-

4.3.2 Starobní důchody - podmínky

- ❑ Nejméně 25 let pojištění a dovršení potřebného věku (od roku 2010 postupné prodlužování na 35 let),
 - ❑ Nebo nejméně 15 let pojištění a dosažení 65 let věku,
 - ❑ Písemná Žádost o přiznání důchodové dávky, sepisuje OSSZ podle místa trvalého bydliště.
-

4.3.2 Starobní důchody – potřebný věk

- ❑ Do 31. 12. 1995 – muži 60 let, ženy 57 – 53 let podle počtu vychovaných dětí,
 - ❑ Do 31. 12. 2012 – připočítávají se u mužů 2 a u žen 4 měsíce za každý započatý rok po 31. 12. 1995 do dovršení důchodového věku,
 - ❑ Po 31. 12. 2012 – muži 63 let, ženy 63 – 59 let.
-

ze dne 17. července 2008,

kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

U pojištěnců **narozených po roce 1968 činí důchodový věk**

- a) u mužů 65 let,
 - b) u žen 1. 62 let, pokud vychovaly alespoň 4 děti, 2. 63 let, pokud vychovaly 3 děti, 3. 64 let, pokud vychovaly 2 děti, 4. 65 let.“.
-

4.3.2 Starobní důchody – prokazování doby pojištění a náhradních dob

- Evidenční listy důchodového pojištění,
 - Potvrzení evidence uchazečů o zaměstnání,
 - Doklady o ukončení studia,
 - Čestné prohlášení + svědci...
-

4.3.3 Invalidní a částečné invalidní důchody - podmínky

- ❑ Plná nebo částečná invalidita z důvodu **dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který je příčinou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti,**
 - ❑ Potřebná doba důchodového pojištění- Plný invalidní a částečný invalidní důchod: 1 až 5 let podle věku (nad 28 let pět roků + výjimky).
 - ❑ Od 1. 1. 2009 jen na základě podané žádosti (ne přechodem z pracovní neschopnosti)
-

4.3.4 Sirotčí důchody

- Náleží nezaopatřenému dítěti, zemřeli jeho rodič, osvojitel..., který byl poživatel důchodu, nebo splnil podmínky pojištění nebo zemřel následkem pracovního úrazu.
-

4.3.5 Vdovské, vdovecké důchody

- Náleží vdově nebo vdovci, pokud zemřelý manžel nebo manželka byl poživatel důchodu, nebo splnil podmínky pojištění nebo zemřel následkem pracovního úrazu,
 - Náleží 1 rok od smrti, dále jen za určitých podmínek...,
 - Žádost se podává také na OSSZ.
-